

Politik och kommunikation
Per Holm

Remiss av Promemorian Näringslivets klimatomställning

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

- Näringslivets klimatomställning innebär en mycket stor ökning av elanvändningen. Därmed är förslag för att möjliggöra detta av största vikt. I Tillväxtanalys förslag återfinns flera bra förslag men det finns behov av betydligt flera reformer. Energiföretagen vill därför föra fram att en bred politisk överenskommelse om energi, kortare tillståndsprocesser, säkerställande av ökad elproduktion samt värnande om befintlig fossilfri produktion behövs.
- Energiföretagen tillstyrker förslagen 2 – 4, 12, 16 – 18, 21 – 23, 26, 27, 29, 34, 38 och 39.
- Energiföretagen har synpunkter på, men inte ett tydligt ställningstagande rörande förslagen 1, 13, 25, 28 och 32.
- Energiföretagen avstyrker förslagen 15, 19 och 31.
- Energiföretagen har inget att erinra om övriga förslag.

Näringslivets klimatomställning innebär en omfattande elektrifiering

En snabb, kostnadseffektiv och hållbar utbyggnad av energi- och framförallt elsystemet är en förutsättning för samhällets klimatomställning. Sverige står inför en omfattande elektrifiering som till stor del beror på industrins klimatomställning. Energiföretagens senaste analys visar att det fossilfria Sverige kommer att efterfråga 330 TWh el år 2045, alltså mer än en fördubbling jämfört med dagens behov om cirka 140 TWh. Vi står därmed inför ett mycket stort behov av både ny- och reinvesteringar i både distributions- och transmissionsnät samt i fossilfria energiproduktionsanläggningar.

Energiföretagen gör dock bedömningen att det idag går för långsamt att förnya och bygga ut nödvändig nätinfrastuktur och elproduktion. För att elektrifieringen ska realiseras i den takt som industri och samhälle efterfrågar krävs bland annat en ny bred politisk överenskommelse, lagändringar, nya arbetsätt och processer. Dessa beskrivs nedan.

Bred politisk överenskommelse

Energiföretagen har sedan den tidigare energiöverenskommelsen brast 2019 efterfrågat en bred och långsiktig energipolitik. Med elektrifieringen, och behovet av en dubbling av Sveriges elproduktion, som gemensam grund och ansats borde blocköverskridande reformer och överenskommelser slutas som tar sig an de långsiktiga utmaningarna för Sveriges energisystem.

Korta tillståndsprocesserna

Långa och oförutsägbara tillståndsprocesser är det främsta hindret för en fortsatt elektrifiering. Ett vindkraftsprojekt kan ta omkring 8 år från start till mål, att bygga en regionnätsledning 10 år och en stamnätsledning så mycket som 15 år. Det håller inte. För att komma till rätta med detta behöver det fattas beslut om:

- **Reformera det kommunala vetot och utred ekonomisk kompensation.** Sveriges kommuner ska fortsatt ha vetorätt för etablering av ny vindkraft, landbaserad och havsbaserad, men för att investerare ska våga investera måste ett ja eller nej komma tidigt i processen och sedan gälla. Balanserade förslag om lokal ersättning vid vindkraftutbyggnad kan också bidra till framdrift i vindkraftsprojekt.
- **Besluta att luftledning är utgångspunkten när elnät byggs på högre spänningsnivåer,** så som föreslås i Klimatråtsutredningen. Långa utredningar om teknikval gynnar inte utbyggnadstakten. Stora elledningar byggs vanligtvis som luftledning, vilket är mer driftsäkert och samhällsekonomiskt. Trots det utreds alltid markalternativ idag, vilket både tar tid och resurser. En markkabel är mer komplex och avsevärt mer kostsam och bör därför endast byggas där det är nödvändigt såsom i städer och i vatten. Både Klimatråtsutredningens och Miljöprövningsutredningens betänkande innehåller flera bra och enkelt genomförbara förslag för att förbättra tillståndsprocesserna enligt miljöbalken, dessa bör tas vidare snarast.
- **Förenkla och tydliggör lämplighetsprövningen vid elnätsbyggnation,** så som föreslås i Klimatråtsutredningen. Det skulle spara såväl tid som myndighetsresurser. Idag görs det alltid en lämplighetsprövning i enlighet med ellagen innan en elledning byggs. Detta för att förhindra byggnation av ledningar som inte är samhällsekonomiskt motiverade. Problemet är dock det motsatta idag: det byggs helt enkelt inte tillräckligt med elnät. Det finns alltså ingen risk för "okynnesbyggande" varför denna del av prövningen behöver förenklas.

Säkerställ ökad elproduktion och värna befintlig

Om vi ska klara av att möta samhällets växande behov av el, så måste politiken möjliggöra investeringar i alla typer av fossilfri el- och värmeproduktion, liksom i ny teknik och innovationer. Som utvecklingen ser ut har vi inte råd att välja bort något alternativ som kan hjälpa oss att säkra Sveriges konkurrenskraft, minska koldioxidutsläppen och ha ett stabilt och kostnadseffektivt energisystem.

- **Öka elproduktionen i befintliga kraftvärmeverk.** Det finns potential att producera mer el i befintliga kraftvärmeverk. Skatten på bioolja utgör dock ett onödigt hinder för elproduktion i många kraftvärmeverk och flera pålagor hämmar investeringar i framtida anläggningar och den måste tas bort.
- **Fatta beslut om projekt för havsbaserad vind.** I södra Sverige, där det råder brist på elproduktion, kan utbyggnad av framför allt havsbaserad vind bidra till att hålla nere elpriset. Regeringen har gett myndigheterna i uppdrag att peka ut nya områden för havsbaserad vind, men på kort sikt är det viktigare att besluta om de projekt som redan ligger på regeringens bord. De kan ge över 30 TWh – mer än hela Sveriges vindkraftsproduktion under 2021.
- **Förbered för SMR.** Kärnkraft är en viktig del av Sveriges elsystem och kan i dag byggas ut på de platser där det redan finns reaktorer. Det finns förhoppningar om att nya serietillverkade småskaliga reaktorer (SMR) ska bli konkurrenskraftiga men för att möjliggöra investeringar i sådan teknik måste politiken redan skapa förutsättningar genom att uppdatera dagens regelverk och att arbeta för internationell certifiering för serietillverkning.
- **Säkerställ vattenkraftens bidrag till elsystemet.** Svensk vattenkraft är helt avgörande för svensk elförsörjning. Den står för 40 procent av elproduktionen och balanserar och reglerar hela elsystemet, vilket blir än mer viktigt med mer vind- och solel. Nu ska all svensk vattenkraft omprövas för moderna miljötillstånd. För att denna omprövning inte ska ge oönskade effekter för elsystemet krävs dock en uppföljning av den nationella planen så att vattenkraftens effekt och reglerförmåga bevaras.
- **Vätgasen behöver ett regelverk.** Svensk industri vill ha vätgas som ersättning för fossila bränslen i industriprocesser. Men om vätgasutbyggnaden ska komma på plats krävs ett väl fungerande regelverk för hur vätgas ska förflyttas och hanteras. Dagens regelverk för vätgas är inte komplett vilket i praktiken riskerar att bromsa satsningarna.

Värna fjärr- och kraftvärmen

I Sverige har vi ett väl utbyggt fjärrvärmesystem. Mer än hälften av alla bostäder och lokaler värms med fjärrvärme och bland flerbilshus är andelen omkring 90 procent. Fjärrvärme avlastar elsystemet framför allt vintertid. Kraftvärmeverk producerar framför allt värme men kan även producera el. Kraftvärme är planerbar och finns ofta nära användaren, vilket har stor betydelse för effektbalansen lokalt och regionalt, inte minst i södra Sverige. Idag produceras 10% av elen med kraftvärme men det finns potential att öka den andelen.

- **Ta fram en strategi för fjärr- och kraftvärmen.** Regeringen bör ta fram en sammanhållen strategi för fjärr- och kraftvärme. Detta för att ta tillvara potentialen och undvika att framtida styrmedel beslutas utan hänsyn till hur fjärr- och kraftvärmen påverkas.

- **Slopa skatten på bioolja för kraftvärmeverk.** Regeringen har inväntat att EU inte tillåtit en lägre skatt för det förnybara oljealternativet. Samtidigt ansökte man i våras hos EU-kommissionen om skattebefrielse på förnybara drivmedel för transporter. Det är samma lagstiftning och samma förnybara oljor det handlar om. En tankbil som drivs av förnybar RME gjord på raps har skattebefrielse för denna, men om samma bioolja används i kraftvärmeverket beskattas den fullt ut.
- **Säkerställ att grenar, toppar, stubbar och rötter anses vara hållbart biobränsle.** Europaparlamentet driver i förhandlingen om hållbarhetskriterier om biobränslen att bland annat grenar, toppar, stubbar och rötter ska fasas ut till 2030. Detta skulle få stora negativa konsekvenser för svensk fjärr- och kraftvärmeproduktion även minska möjligheten till bibehållen eller ökad elproduktion

Mål för leveranssäkerhet och överföringskapacitet

Läget i elsystemet är ansträngt. I takt med att andelen variabel elproduktion ökar både procentuellt sett och i absoluta tal, ökar också utmaningarna för elsystemet. Allt fler regioner larmar om kapacitetsbrist där lokal produktion eller nätöverföring inte räcker till. Nya satsningar på näringsliv, bostäder och infrastruktur hämmas när utbyggnaden av elnätet inte sker tillräckligt snabbt och kapaciteten i det utbyggda nätet inte nyttjas fullt ut.

- **Utred elmarknadens funktion och incitament för stödtjänster.** Är dagens elmarknad tillräcklig för att generera de investeringar som krävs för att möta de framtida behoven? Idag premieras inte flera av de olika nyttor och tjänster som ett fungerande elsystem behöver. Minskad planerbar elproduktion innebär inte bara en utmaning för den nationella effektbalansen utan påverkar även stamnätets överföringsförmåga.
- **Mål för överföringskapacitet och leveranssäkerhet.** Svenska Kraftnät behöver mer aktivt arbeta för att öka överföringskapaciteten genom olika åtgärder. Ett mål för överföringskapacitet bör införas utöver det mål för leveranssäkerhet som är på väg att införas.
- **Stärk stamnätet för omställningen.** Stamnätet behöver byggas ut med marginal för kommande investeringar och peka ut var investeringar kan ske och utan att begränsa kapaciteten i de ledningar som finns. Det kommer sannolikt att vara mer kostsamt att bygga för lite än för mycket.

Rätt förutsättningar för energiomställningen

Alla är eniga om att klimatomställningen måste ske, från beslutsfattare till näringsliv och medborgare. Men är vi beredda att göra vad som krävs? Och har vi förutsättningarna som krävs? Det kommer att innebära stora kostnader för nya investeringar. Det kommer att krävas intrång i människors närmiljö i form av nya kraftledningar och kraftverk. Det kommer att krävas en mängd utbildade människor som faktiskt bygger de nya lösningarna på kort tid.

- **Säkra kompetensförsörjningen.** Ett historiskt stort investeringsbehov i energisystemet kombinerat med en snabb teknisk utveckling inom t.ex. elektrifierade transporter, vätgas, vind- och solkraft ställer branschen inför stora rekryteringsbehov. Redan idag råder brist på till exempel elkraftskompetens, samtidigt digitaliseras delar av vårt energisystem vilket medför helt nya kompetensbehov. Detta kräver förstärkning av yrkes- och specialistutbildningar.
- **Ge resurser till departement och myndigheter.** Säkerställ att det på regeringskansli och myndigheter finns resurser och kompetens för att kunna hantera omställningen i form av nya lagar, ökande inströmningar av tillstånd etcetera.
- **Skapa acceptans för energisystemets förändring.** Omställningen från fossila bränslen innebär möjligheter för en ny industrialiseringsvåg i Sverige, där nya tillväxtregioner och arbetstillfällen kan skapas. På individnivå kan förändringarna som krävs för att minska utsläppen upplevas negativt. Men på samhällsnivå blir kostnaden högre om man inte genomför omställningen. Omställningen behöver därför åtföljas av åtgärder för att skapa förståelse och acceptans för dess konsekvenser. Och vi behöver forum där dialog och samverkan kan föras så att de olika intressen som finns tillvaratas.

Detaljerade synpunkter på promemorians förslag

Förslag 1. Utred ett tvådelat ersättningsystem vid etablering av ny kraft

Viktigt att ett ersättningssystem utformas på ett sätt som möjliggör en hållbar utbyggnad av kraftproduktion. Målbilden behöver vara att ett system ska upplevas som skäligt utan att riskera lönsamheten för den tillkommande produktionen.

Förslag 2. Utred styrmedel som underlättar användning av spillvärme

Energiföretagen tillstyrker en vidare utredning av styrmedel som underlättar användning av spillvärme och som tar hänsyn till nya spillvärmepotentialer som uppstår i elektrifieringen av industrin och investeringar i CCS. Det är även rimligt att utreda om lagen om kostnadsnyttoanalys kan göras mer verkningsfull, bl.a. genom införande av lågtempererad spillvärme med lämpliga tröskelvärden. Detta ligger i linje med den pågående revideringen av EU:s energieffektiviseringsdirektiv där det föreslås lägre effektgränser och att tillvaratagande även av mer lågvärdig spillvärme, till exempel från datorhallar, ska ingå i kostnadsnyttoanalyser och utvärderingen av spillvärmepotentialer. Förslagsvis samordnas utredningen med genomförandet av ett reviderat energieffektiviseringsdirektiv där förhandlingarna mellan ministerrådet och Europaparlamentet kan väntas slutföras under 2023. Även relaterade styrmedel som svensk opt-in av fjärrvärmeanläggningar mindre än 20 MW inom EU ETS och hur det påverkar förutsättningarna för att utnyttja spillvärme bör ingå i utredningen.

Förslag 3. Utöka nätverken för energileverantörer

Energiföretagen tillstyrker förslaget om att komplettera befintliga beställarnätverk med långsiktiga konstellationer, alternativt utvidga befintliga, där leverantörer och fastighetsägare tillsammans utvecklar systemlösningar och affärsmodeller.

Förslag 4. Utred villkoren och möjligheterna för kraftvärmeanläggningar att utnyttja full kapacitet året om

Energiföretagen tillstyrker förslaget att utreda villkoren och möjligheterna, samt därmed föreslå styrmedel och incitament för kraftvärmeanläggningar att i högre grad producera el, bland annat genom bättre förutsättningar för energilager och hetvattenproduktionsanläggningar för topplast och reserv. En ökad elproduktion är möjlig, dock bör påpekas att full produktion året om sannolikt inte är rimlig i många av dessa anläggningar då det kommer att bli ett överskott av producerad värme som varken kommer att kunna användas eller lagras, och att kyla bort värmen i hög grad inte önskvärt eller idag tillåtet annat än i begränsad omfattning. Det är dock rimligt att det finns förutsättningar för kondensdrift och ö-driftsförmåga i kraftvärmen ur ett beredskaps- och ett försörjningstrygghetsperspektiv, där vi ser behov av väsentligt ökad förmåga.

Dagens problematik med så kallad "backning av elproduktion", dvs. att värmeproduktion prioriteras framför elproduktion är delvis styrmedelsbetingad. Det är viktigt att betona att bland annat beskattningen av värmeproduktionen i ett kraftvärmeverk har stor betydelse också för förutsättningarna och lönsamheten i att producera el. Det är också viktigt att beakta att ett fjärrvärmeföretag optimerar driften av sina anläggningar så att i första hand kundernas värmebehov tillgodoses. Samtidigt behöver man vid elproduktion i ett kraftvärmeverk löpande beakta priserna på elmarknaden.

Elproduktionen behöver vara lönsam för kraftvärmeföretagen, därför behövs även incitament kopplade till elmarknaden för att potentialen för ökad elproduktion i kraftvärmen ska kunna förverkligas fullt ut.

Behovet av el ökar och kraftvärmeanläggningar tillhandahåller lokalt producerad el nära användningen, och avlastar därmed elnäten. Elproduktion i kraftvärmen är beroende av värmebehovet i fjärrvärmenätet, och leverans av fjärrvärme behöver prioriteras vilket kan kräva att elproduktionen minskar. Att nyttja så kallade spetspannor för att producera enbart fjärrvärme möjliggör att elproduktionen i kraftvärmeanläggningen kan bibehållas. Stora värmelager kan möjliggöra detsamma, då lagret istället kan tillhandahålla en del av värmen.

Förslag 12. Utred målsättningarna om cirkulär ekonomi

Energiföretagen tillstyrker rekommendationen om utredningar utifrån målsättningar om cirkulär ekonomi, klimat, luft och övergödning. Vi håller med att det finns behov av utveckling av cirkulära system för hantering av växtnäring och övriga resurser som exempelvis energi och vatten i våra avloppsflöden men vill påminna att redan idag finns ett omfattande samarbete mellan kommuner och energiföretag för att ta hand om spillvärme från avloppsflöden.

Förslag 13. Utred investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader

Energiföretagen ifrågasätter investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader som en klimatåtgärd, då de fossila bränslena i stort sett har fasats ut inom el- och värmeproduktionen. Vi anser även att det senaste stödet för energirenovering av flerbostadshus som fanns under hösten 2021 var bristfälligt utformad. Den hade inte en teknikneutral utformning eftersom den utgick från i den köpta och inte den faktiskt använda energin.

Även Riksrevisionen bedömde i en granskning att ett tidigare stöd till renovering och energieffektivisering inte har varit ändamålsenligt utformat för att på ett effektivt sätt kunna bidra till de bostads- och energipolitiska målen, vilket också behöver beaktas om nya investeringsstöd för energieffektivisering i flerbostadshus ändå skulle införas (RiR 2019:25). Det behöver även beaktas att det för närvarande förhandlas omfattande ny EU-lagstiftning i de pågående revideringarna av direktiven om energieffektivisering respektive byggnaders energiprestanda, där det bland annat föreslås långtgående bindande energirenoveringskrav.

Förslag 15. Slopa elskattenedsättning för datahallar

Energiföretagen Sverige avstyrker förslaget att slopa energiskattenedsättningen för el som förbrukas i datorhallar samt att slopa återbetalningsmöjligheten av skatt på elektrisk kraft som förbrukats för framställning av värme eller kyla som levererats för förbrukning i en datorhall, vilket också nyligen föreslagits av regeringen i budgetpropositionen för 2023. Vi anser i stället att det finns behov av en samlad utvärdering av energiskattenedsättningen för datorhallar och som beaktar pågående utredningar om energianvändning i datorhallar samt nya regler i den pågående revideringen av EU:s energieffektivitetsdirektiv.

Förslaget föregriper de rekommendationer som Riksrevisionen lämnat i sin rapport i september 2022 (RiR 2022:18) om att göra en översyn av nedsättningen av energiskatten för datorhallar, grundad på en utvärdering av nedsättningens konsekvenser. Regeringen gav även den 30 juni 2022 Energimyndigheten i uppdrag att utreda metoder för att följa utvecklingen av energianvändningen för digital infrastruktur och digitala system, i synnerhet datacenters, energianvändning av och påverkan på energisystemet. Vidare föreslås i energieffektiviseringsdirektivet att datorhallar med signifikant energianvändning årligen ska rapportera energi- och elanvändning, temperatur, spillvärmeanvändning, vattenanvändning samt användning av förnybar energi. Det föreslås även krav på att utreda förutsättningarna för spillvärmeanvändning för datorhallar med en effekt större än 1 MW.

Vi anser att en alternativ utformning av energiskattenedsättningen för el som förbrukas i datorhallar bör vara den utformning som införts i Finland tidigare i år i syfte att främja ökad energieffektivitet och energiåtervinning. Detta skulle möjliggöra en fortsatt utveckling av spillvärmesamarbeten mellan fjärrvärmeföretag och datorhallar i stället för att tvärt emot det uttalade syftet skulle driva på för en avveckling av dessa samarbeten. I Finland genomfördes en

reformering av energiskattereglerna per den 1 januari 2022 som innebar att kategorin av datorhallar som omfattas av den lägre elskatteklassen utvidgades i syfte att uppmuntra ytterligare utnyttjande av överskottsvärme. Det innebär att även mindre datorhallar har rätt att skaffa el i en lägre elskatteklass, om de uppfyller kraven på servereffekt, utnyttjande av överskottsvärme och energieffektivitet i form av angivna minsta ERE- och PUE-tal (nyckeltal för effektivitet vid energiförbrukning i datorhallar resp. för energiåtervinningen i en datorhall).

Förslag 16. Utred CCU-teknikens roll i energisystemets omställning med avseende på klimatnytta, försörjningstrygghet och konkurrenskraft

Energiföretagen tillstyrker förslaget. Substituering av fossila bränslen med CCU-elektrobränslen från biogena kolmolekyler bidrar till utsläppsminskningar förutsatt att energin till CCU- samt elektrobränsleprocessen är fossilfri.

Energiföretagen anser att återanvändning av kolatomer från energiåtervinning från avfall som inte har annat alternativ än deponi bör anses ha större klimatnytta jämfört med återanvändning av kol från fossila bränslen.

Förslag 17. Utred hur pågående ambitionshöjning i EU på området cirkulär ekonomi kan bidra till näringslivets klimatomställning

Energiföretagen Sverige tillstyrker förslaget och håller med om att utredningen främst behöver fokusera på värdekedjor/materialflöden av större vikt för klimatutsläppen bland annat kritiska material som används i vindkraft, solpaneler, batterier etc.

Förslag 18. Utred nationell kvotplikt

Energiföretagen Sverige tillstyrker förslaget. Utredningen bör syfta till att minska mängden jungfrulig fossil plastråvara, öka materialåtervinning, minska mängden plastavfall och därmed minska miljö- och klimatpåverkan från plast i hela plastens värdekedja. Effekterna av styrningen för hela värdekedjan, från utvinning, tillverkning till avfallshantering inklusive materialåtervinning och förbränning bör analyseras.

Förslag 19. Utred miljö- och klimatnyttan av en nationell infrastruktur för materialåtervinning

Energiföretagen avstyrker förslaget om en nationell infrastruktur för återvinning av plastflöden och håller med att etablerande av en nationell infrastruktur förväntas medföra stora investeringskostnader. I stället föreslår vi ökad fokus på producentansvar för plast och att regeringen skapar ett nationellt initiativ för att göra Sverige till världens första land som har ett helhetsgrepp om plastfrågan (jämför med regeringens uppdrag till Fossilfritt Sverige). Det som krävs är att samtliga aktörer sätter ambitiösa mål och definiera vad de behöver av politiken och andra aktörer för att kunna sina mål.

Förslag 21. Definiera begreppen nollutsläpp och lågutsläpp kopplat till arbetsmaskiner

Energiföretagen tillstyrker förslaget att ta fram nationell definition av begreppen nollutsläpp och lågutsläpp för arbetsmaskiner, samt att sträva efter EU-gemensam definition. En sådan definition bör underlätta för kravställning i upphandlingar, särskilt fokus bör ligga på nollutsläpp/elektriska arbetsfordon.

Förslag 22. Utvärdera klimatpremien

Energiföretagen tillstyrker förslaget att utvärdera om klimatpremien behöver uppdateras för att ytterligare påskynda övergången till elektriska arbetsmaskiner.

Förslag 23. Stödåtgärder till laddinfrastruktur för arbetsmaskiner

Energiföretagen tillstyrker förslaget att behovet av stöd för laddinfrastruktur för arbetsmaskiner ses över i ett särskilt uppdrag. I och med att dagens mer generella stöd och redan pågående myndighetsuppdrag har störst fokus på de transportslag som kommit långt i elektrifieringen (framförallt lätta och tunga vägfordon) hamnar troligtvis arbetsmaskiner i skymundan. Då arbetsmaskiner har koppling till många olika sektorer, är det en bra idé att samla alla berörda myndigheter för att ta ett helhetsgrepp. Elektriska arbetsfordon och laddinfrastruktur för dessa har särskilda förutsättningar som behöver beaktas, till exempel:

- Behov av mobila batterilösningar
- Behov av batteribyteslösningar
- Specialanpassade laddlösningar för olika typer av arbetsmaskiner/användningsfall
- Elektriska arbetsmaskiner har potential att kraftigt förbättra arbetsmiljön (och närmiljön intill byggen), med ex minskat buller och eliminering av lokala utsläpp. Detta kan även skapa förutsättningar för utökade byggtider då bullerstörning i närmiljön inte behöver beaktas. Minskat behov av ventilation i slutna utrymmen etc.

Teknikutvecklingen går snabbt när det gäller tex batterier, laddinfrastruktur och elfordon. Det gör att även för de mer utmanande användningsfallen när det gäller arbetsfordon kan produkter och lösningar lanseras snabbare än vad som tidigare antagits. Se exempelvis hur snabbt övergången till batterielektriska tunga fordon gått de senaste åren, något man tidigare inte trodde skulle vara gångbart på marknaden.

Förslag 25. Utred miljözoner för arbetsmaskiner

Miljözoner skulle kunna vara en väg framåt för att påskynda övergången till elektriska arbetsmaskiner. I detta tidiga skede av utvecklingen finns det dock inte produkter på marknaden för alla typer av arbetsmaskiner. Sannolikt är det därför bättre att införa mer generella styrmedel för att driva utvecklingen framåt – och låta marknaden realisera de användningsfall av arbetsmaskiner som har högst potential att kunna genomföras.

En risk med att införa miljözoner är att dessa skulle kunna hindra viktig samhällsbyggnation om det fördrar och försvårar genomförande av projekt som kräver viss typ av arbetsmaskiner (där el-arbetsmaskiner inte finns att tillgå alternativt är betydligt mkt dyrare än traditionella arbetsmaskiner).

Förslag 26. Säkerställ långsiktiga mål för EU ETS efter 2030

Energiföretagen tillstyrker förslaget med tillägget att upptaget av koldioxid (kolsänkor) behöver stödjas mer av EU:s klimatpolitiska regelverk samt att om möjligt en separat målbana för permanenta negativa utsläpp tas fram. Det är viktigt att klimatmålen för 2040 och 2050 är ambitiösa och i samklang med temperaturmålet i Parisavtalet.

Förslag 27. Inrätta ett europeiskt samarbete om Carbon Contracts for Difference (CCfD)

Energiföretagen tillstyrker förslaget med tillägget att Sverige bör verka för att ett CCfD-program för finansiering av CCS-projekt för energiåtervinning ska inrättas. CCS för energiåtervinning av avfall bidrar till att ta bort fossila utsläpp från plast i avfall. Det kommer med största sannolikhet finnas kvar plast i samhället som inte går att återvinna/återanvända under överskådlig tid. Vidare bidrar CCfD för CCS för energiåtervinning av avfall till marknadsintroduktion av tekniken med positiva effekter på kostnader och teknikspridning. Dessutom bidrar den biogena delen av kolinnehållet i avfallet till negativa utsläpp.

Förslag 28. Säkerställ inkludering av slopad fri tilldelning av utsläppsrätter i CBAM och fasa ut fri tilldelning senast 2035

Energiföretagen anser att det är viktigt att EU tillämpar ett effektivt skydd för industrier som är utsatta för en påvisbar risk för koldioxidläckage, så länge det finns konkurrenter i tredje land som verkar i en miljö helt utan, eller med minde, klimatrestriktioner. Inom EU finns redan idag ett antal sådana mekanismer, till exempel fri tilldelning av utsläppsrätter och kompensation för s.k. indirekta kostnader (i vissa medlemsländer). Vad man kan konstatera är att alla dessa system är förknippade med vissa problem (t.ex. försvagad prissignal och nya konkurrenssnedvridningar), vilket även gäller den Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) som EU just nu håller på att införa.

Givet att en CBAM införs på en viss produkt för att skapa likvärdiga konkurrensvillkor där olika producenter betalar samma CO₂-pris oavsett om tillverkningen har skett inom EU eller i tredje land, så är det rimligt att den fria tilldelningen av utsläppsrätter i dessa sektorer fasas ut. I rapporten föreslås att detta ska ske senast 2035, vilket framstår som tämligen sent med tanke på att CBAM sannolikt kommer att börja införas i berörda sektorer från 2026.

Förslag 29. Justera nuvarande tilldelningsregler för fri tilldelning av utsläppsrätter

Energiföretagen instämmer i att riktmärkesdefinitionerna bör revideras så att de blir teknikneutrala för att skapa en jämn spelplan mellan olika produktionsätt. Vi

instämmer även i vikten av att skapa en möjlighet för nollutsläppare (fossilfria tekniker) att delta frivilligt i EU ETS och få fri tilldelning av utsläppsrätter på samma villkor som anläggningar som redan ingår i EU ETS och som producerar likvärdiga produkter. Det bör också föreslås även gälla för anläggningar som ingår i EU ETS och som genom effektiviseringar eller användning av ny fossilfri teknik eller bränslen når nollutsläpp, inklusive de som ökar biomassaandelen av förbränningsutsläppen till över 95%. Energiföretagen ifrågasätter därför EU-kommissionens förslag om att införa en 95%-regel för bioenergianläggningar i den pågående revideringen av ETS-direktivet. Vidare anser vi att EU-kommissionens beslut från år 2021 om att utesluta de 49 svenska så kallade "nollutsläppande" bioenergianläggningarna från fri tilldelning leder till felaktiga incitament i form av att fortsätta använda fossila bränslen för att få del av fri tilldelning.

Förslag 31. Se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik

Energiföretagen avstyrker förslaget och anser istället att Sverige bör avvakta pågående förhandlingar på EU-nivå för att sedan vid behov justera klimatmålen, samt eventuella ytterligare skärpningar av EU:s 2030 klimatmål som kan bli resultatet av den uppdatering av EU:s bidrag till Parisavtalet som görs vart femte år med sikte på att snabbare minska utsläppen i linje med 1.5 °C målet. Däremot bör framtida översyn av mål samt delmål ta större hänsyn till kostnadseffektivitet och risk för koldioxidläckage.

Energiföretagen anser i likhet med Energimyndighetens särskilda yttrande från bilaga 6 att förslaget skulle skapa osäkerhet kring den övergripande inriktningen och ambitionen i svensk klimatpolitik. Det kan i sin tur riskera att inverka negativt på både företags vilja att investera i omställningen samt riskera att reducera lönsamheten i gjorda investeringar. Vidare skapar det en ryckighet i det politiska ramverket.

Samtidigt visar forskningen på att den nuvarande svenska modellen med två olika mål inom ESR-sektorn och ett nationellt mål för ETS-sektorn fördyrar måluppfyllelsen och riskerar samtidigt att leda till koldioxidläckage. Detta är olyckligt och ska ställas mot behov av stabila och långsiktiga ramar.

Förslag 32. Verka för en höjd minimiskatt inom EU:s energiskattedirektiv och begränsa möjlighet till undantag

Energiföretagen anser att energiskatten i första hand är fiskal och att EU:s utsläppshandelsystem EU ETS är det primära styrmedlet för att reducera de klimatpåverkande utsläppen. Det är angeläget att föreslå breddningar av EU ETS till bland annat vägtransporter och sjöfart genomförs i syfte att få en mer enhetlig prissättning av koldioxid. Vi anser att detta bör vara en prioriterad åtgärd snarare än höjda och breddade minimiskatter i energiskattedirektivet som har en fiskal ansats i stället för klimatpolitisk.

Energiföretagen har följande övergripande synpunkter på EU-kommissionens förslag till reviderat energiskattedirektiv som för närvarande är under förhandling i ministerrådet:

- det är välkommet att energiskatt föreslås baseras på energiinnehåll i stället för volym, vilket är i linje med de klimat- och energipolitiska målsättningarna,
- det är välkommet att det föreslås en låg energiskatt på el för att klara den omfattande elektrifiering i industri och transporter som behövs för att nå de klimatpolitiska målen,
- vi avstyrker den fiskala ansatsen i den omfattande breddning som föreslås till bland annat biobränslen och vätgas eftersom det skulle motverka förutsättningarna att klara de ökade förnybart- och klimatmål som föreslås i Fit-for-55-paketet och allvarligt försämra fjärr- och kraftvärmens konkurrenskraft,
- vi avstyrker den subjektiva miljövärdering som ligger till grund för kategorisering av olika bränslens minimiskattenivåer där bland annat vissa hållbara biooljor föreslås beskattas på samma nivå som fossila bränslen,
- vi avstyrker föreslagen rankingmodell med att tillämpa proportionella energibeskattningsnivåer som skulle bli mycket höga då de svenska skattesatserna är mycket högre än föreslagna minimiskattenivåer,
- vi avstyrker förslaget om att begränsa möjligheterna till energiskattenedsättning i art. 16 och anser det bör vara möjligt att tillämpa skattenedsättning för samtliga hållbara biobränslen och generellt för energiintensiv industri,
- vi anser att det är beklagligt att det inte föreslås någon koldioxidskattekomponent i energiskattedirektivet då koldioxidskatt är ett viktigt klimatpolitiskt styrmedel utanför de handlande sektorerna.

Förslag 34. Verka för ambitiös EU-lagstiftning om kvotplikt för återvunnet material

Energiföretagen tillstyrker förslaget. Se även våra kommentarer under förslag 18.

Förslag 38. Genomför en nationell pilot för att testa det finansiella instrumentet Carbon Contracts for Difference (CCfD)

Energiföretagen tillstyrker förslaget och anser samtidigt att CCS för avfallsanläggningar ska inkluderas i ett nationellt CCfD-program. Detta för att CCS för energiåtervinning av avfall bidrar till att ta bort fossila utsläpp från plast i avfall. Det kommer med största sannolikhet kommer att finnas kvar plast i samhället som inte går att återvinna/återanvända under överskådlig tid. Vidare bidrar CCfD för CCS för energiåtervinning av avfall till marknadsintroduktion av tekniken med positiva effekter på kostnader och teknikspridning. Det finns ett flertal anläggningar för energiåtervinning av avfall i Sverige och även i Europa så läreffekter kan bli omfattande. CCS är det enda sättet att undvika fossila koldioxidutsläpp när alla övriga åtgärder för att minska plasten i avfallet är uttömda.

Dessutom bidrar den biogena delen av kolinnehållet i avfallet till negativa utsläpp. CCfD kan samverka på ett positivt sätt med omvända auktioner så att en högre samhällelig kostnadseffektivitet uppnås genom att både utsläpp undviks samtidigt som koldioxid förs bort permanent.

En kraftig minskning av utsläpp från plast kommer dessutom att bidra till att klimatmålen uppnås.

Vidare bör det övervägas om produktion av fossilfri vätgas kan vara en möjlig pilot.

Förslag 39. Gör statliga åtaganden långsiktigt bindande

Energiföretagen delar myndighetens bedömning om behovet av stabila och förutsägbara spelregler, detta är en förutsättning för att investeringar ska ske i verksamheter med lång ekonomisk livslängd. Föreningen vill dock framhålla att man inte får bortse från grundläggande demokratiska principer och därmed låsa fast framtida regeringar vid historiska beslut. För att skydda den privata äganderätten handlar det om tydliga regler för till exempel start- och stoppkriterier för införda program eller stödsystem, tillstånd eller skadeståndsregler vid sådant som i praktiken kan liknas vid expropriering.

Övriga förslag

Energiföretagen har inget att erinra om övriga förslag.

Åsa Pettersson
vd Energiföretagen